

Een kleine geschiedenis van mijn voorouders

Jelke van der Pal, Overveen 1 jan 2018

De Van der Palletjes zijn al sinds 1700 schippers in het zuidoosten van Friesland met als thuisbasis Ureterp. Dat is bekend. Johannes Beers schreef op zijn website al: "Johannes [Gerrits] is geboren rond 1690 en is omstreeks 1718 getrouwd met Doutsen Willems, geboren januari 1692 te Dragten". Wat nu bekend is, is dat deze Doutsen Willems Poeder een afstammeling is Passchier Hendriks Bolleman (onze stamovergrootvader), geboren in 1586 in Den Haag in een koopmansfamilie. Zijn vader was al begonnen met het opkopen en vervenen van veengronden in Opsterland. Behalve handelaren in Den Haag waren ze deeltijdveenbazen in Drachten, zeker 4 generaties lang. De oudst bekende Bolleman is Passchiers grootvader (onze stamoudvader) en naamgenoot, geboren in 1530. De familie bleef wonen in Den Haag en daar werden de kinderen ook geboren, maar dood gingen ze in Drachten. Een van de dochters Bolleman huwde een Groninger, ze bleven in Drachten en werden onze stamouders. Bijzonder feitje is dat Passchier Bolleman in 1641 toestemming kreeg om de Drachtster Compangonsvaart te graven. Zo blijken de Bollemans en later de Van der Pals als vervoerders toch een behoorlijk aandeel te hebben gehad in de 3 eeuwen geschiedenis van het Opsterlandse veenbedrijf. Nog een leuk feit is dat mijn voornaam terug te voeren is op mijn stamovergrootvader Jelcke Jans geboren in 1588 te Surhuisterveen. Dat alles is al bijzonder, maar de lijn van overgrootmoeder Jantje van Zwol is nog net even bijzonderder.

De directe lijn van de Van Zwols gaat niet zo ver. Ze komen uit Vollenhove. Een paar generaties werkten waarschijnlijk in de veengebieden bij Giethoorn tot de overgrootvader van onze overgrootmoeder Jantje van Zwol verhuisde naar St Johannesga. De van Zwols komen dus niet uit Friesland, maar Jantjes grootvader trouwde met Wietske Feitses Jenstra uit Luxwoude en deze oudmoeder van ons blijkt een echt Fries stamboek te hebben. Ik heb tot heden 89 voorouders van Wietske gevonden en de oudste lijn gaat maar liefst tot 1290! Van deze voorouders zijn 68 Fries en 3 Gronings (de rest is onbekend maar zal ook vaak Fries zijn). Beetje jammer wel dat juist de oudste voorouder een Groninger is Jarich Jesckama (later werd dat Jellema). Dat is 22 generaties ver en dat maakt hem onze edeloudvader.

Jarich Jesckama's zoon bouwt rond 1330 een boerderij in Meskewier bij Akkrum. Dit wordt de Jelckamastate (in 2011 zijn de resten gevonden). Zijn achterkleinkinderen (Aesghe Heringa en Wybecke Jellema) trouwen met elkaar (ze zijn neef en nicht). Zo houden de Heringas en Jellemas het familiebezit bij elkaar. De familie heeft zich dan ook al door huwelijken verbonden aan andere belangrijke families: de Van Beslinga's en de Aytta's. Wybecke's moeder was Syouck Fercks Helbada van Hemricksinde Aytta. Via haar komen enkele historische personen dichtbij. Haar kleinzoon Wibe (geen voorouder van ons) had in 1496 het verbond tussen Oostego en Groningen aangenomen [voor Westergo]. Eerder had hij ook al een verbond gesloten tussen Westergo en drie andere delen rond Leeuwarden. Door deze verbonden had hij geen vrienden gemaakt met de Leeuwarders. Op 24 augustus 1496 "quaemen Leeuwerders toe Grow, ende sloegen daer op dat kerckhoff doot Wybe Jarichzoon, heerschap, die alle tyt Leeuwerders viant hadde geeueest". Een politieke moord dus. De oomzegger van Syouck was nog invloedrijker. Bernardus Bucho Aytta begon als pastoor in Swichum en Leeuwarden, werd jurist in Leuven, was bevriend met Erasmus en maakte zowel kerkelijke als

politieke carrière. Uiteindelijk is hij eerste raadsheer van keizer Karel V geworden. Als katholiek geestelijke had hij natuurlijk geen nakomelingen (of misschien toch nog een natuurlijke dochter Catherina die uiteraard non moest worden). De Aytts brachten veel geleerden en geestelijken voort en daardoor weinig kinderen. De lijn stierf uit in 1798 en de Aytstaste te Swichum was toen al lang in handen van andere edelen. De Van der Pals hebben dus in elk geval één lijn naar deze groep Friese langedelen en trouwens ook naar de stadsadel van Dokkum, de Heemstras. Maar dat is een uitzondering. Het overgrote deel van de familie is van het Friese platteland en de waterwegen en ook al zijn we dan verarmd, we waren overwegend vrije, zelfstandige boeren en schippers. Al zou het zo maar kunnen dat de zeer vele voorouders die niet in de boeken terecht kwamen gewone hardwerkende arbeiders waren en echt armoedig. Die zullen we nooit kennen.

Dan eens kijken wat we over de voorouders van beppe Lamkje de Vries kunnen ontdekken. In elk geval veel minder voorouders (slechts 63 tegenover 158 van pake Jogchum van der Pal), maar daar staat tegenover dat de De Vriezen nog honkvaster waren dan de Van der Pals. Er komen slechts 3 voorouders van buiten Friesland, het zijn de Boterkopers uit Kuinre (maar liefst 1 km uit Friesland!), een schoenmakersfamilie. Ik vermoed dat zij oorspronkelijk uit Hoorn zijn gekomen, want de enige andere Boterkopers die je op het internet kunt vinden zijn schippers uit Noord Holland, maar ik heb geen bewijs gevonden hiervoor. Verder: alleen maar Friezen en bijna allemaal uit Stellingwerf. Over De Vriezen zelf is niet veel bekend. Oudbetovergrootvader Feytze Beens is geboren rond 1690 en ook de lijn van overgrootmoeder Hendrikje Dijkstra gaat niet verder terug dan 1700 met oudbetovergrootvader Keimpe Gouma.

Eén lijn (die van Berbertje Bloem, die getrouwd was met Jan Aukes de Vries) gaat verder terug en deze voorouders kwamen via Terwispel (3 generaties) en Boornbergum (5 generaties) uiteindelijk uit Wirdum waar we 3 generaties Wiglama als voorouders hebben. Stamoudovergrootvader Wiglama (voornaam onbekend) werd er geboren in 1460. We mogen aannemen dat hij een flinke boer was.

Wat weten we van de voorouders van pake Jan de Jong? Het waren veenbazen en veenarbeiders. De rechte De Jong lijn komt niet verder dan Jan Jakobs de Jong onze oudgrootvader, geboren rond 1760 te Kuinre. Van de 58 voorouders uit de De Jonggroep komt ongeveer de helft uit het noordwesten van Overijssel, het drassige land tussen Blokzijl en Steenwijk. Grote verrassing is de verste voorouder die uit Leeuwarden kwam: een Ruurd Jans wiens zoon Rienck Ruurds rond 1650 mocht studeren voor dominee in Franeker. Hij verlatiniseerde zijn naam en schafte de boeken aan. Dat is blijkbaar een officieel gebeuren want het staat geschreven: "Regnerus Ruardi studiosus binnen Franeker tot coopinge van boecken geaccordeert f24.-". In 1655 werd hij dominee in Scherpenzeel. Zijn zoon Regnerus (de oude) hoefde blijkbaar niet te studeren want deze kon op zijn 17de of 18de meteen wel schoolmeester in Munnekeburen worden. Deze Regnerus noemde zijn zoon ook maar weer Regnerus (de Jonge dus) en die werd chergeer te Spanga, Slikenburg en Lemmer. Vast geen populaire man want een chergeer is een belastinginnehmer/deurwaarder. De kinderen Ruardi komen niet meer los van Scherpenzeel, Munnekeburen en Oldelamer en na een paar generaties trouwt er een met Jan Jacob de Jong. Je moet toch wat. Die verhuist er wel voor van Kuinre naar Scherpenzeel! Wat is nou 6 km denk je, maar het is maar liefst 5 kwartier lopen. Misschien was het toch wel echte liefde.

Tot slot de voorouders van beppe Annigje de Weerd. Ook hier heb ik slechts 59 voorouders gevonden en ze zitten erg dicht op elkaar. Iedereen is binnen 15km geboren rond Steenwijkerwold. De verste voorouder is een De Weerd, maar toen heette de familie nog Nijenhoven! Otto

Nijenhoven werd geboren in 1612. Behalve een huwelijksakte is er niets van hem bekend. De naam De Weerd werd pas na 5 generaties gevoerd door Hendrik Jacobs. Zijn moeder was Hendrikje Klaasen de Weerd, dochter van Klaas Jan Pieper Weert, een herbergier in Ossenzijl. Zou Hendrik de herberg hebben overgenomen? Niet voor lang in elk geval want hij staat bekend als veenbaas met flink wat land. Toen hij een jaar na de vreselijke stortvloed in 1825 stierf (lees ook het stuk van Johannes hierover op zijn website), kon de weduwe van Hendrik voor 2000 gulden een deel van het land verkopen. Onze betovergrootvader Albert heeft daar als één van 12 kinderen en de jongste misschien maar een beetje van kunnen profiteren. Bijzonderheden zijn er verder niet gevonden in deze vooroudergroep, behalve wat fraaie namen: Coop Heerschap, Boldewijn, 5 generaties Poepjes, en 5 generaties Vriend (eerst Vrient dan Vriend vervolgens Vrind).